

**Gerbiamas Seimo Pirmininke,**

**Gerbiami Seimo valdybos nariai,**

Šiandien sukako lygiai mėnuo, kai Lietuvos Vyriausybė įvedė šalyje karantiną. Nors po šio mėnesio stebimas viruso kreivės stabilizavimasis, tačiau pats virusas niekur nepasitraukęs. Deja, kaip skelbia mokslininkai, ekspertai, virusas yra ir bus tarp mūsų, kaip ir visame Pasaulyje, iki kol nebus išrasta vakcina. Tokia realybė ir turime tai supratę vieningai ieškoti būdų kaip gyventi su juo: išlaikydami apsaugą didžiausią riziką patiriančių asmenų, ieškodami išečių kaip efektyviai padėti ekonomikai ir švelninti jos kritimo pasekmes. Ypač išlaikant jautrumą ir dėmesingumą socialiau pažeidžiamiausiems valstybės piliečiams bei padedant tiems, kurie kovoja su virusu pirmose fronto linijose.

Vis dėlto, virusas tampa rimtu išbandymu ne tik valstybių sveikatos sistemoms ir gebėjimams kovoti su sukeltomis pasekmėmis – bet ir rimtu iššūkiu santvarkoms ir demokratijoms. Iššūkių patyrė Europos Sąjunga, kritikuota dėl delsimo ir buvimo nuošalyje atskiroms šalims sprendžiant išgyvenimo problemas; iššūkių patiria ir atskiros valstybės, pasinaudodamos proga sukcentruoti daugiau valdžios svertų vienos institucijos rankose. Ryškiausias pavyzdys – Vengrija, kurios parlamentas atsisakė dalies savo teisių ir perleido įgaliojimus Vyriausybei.

Deja, tenka pastebėti, kad ir Lietuvoje stebimos negeros tendencijos. Parlamentinės ir demokratinės šalies Seimas išgyvena pasyvią izoliaciją.

Nevykstant reguliariems Seimo posėdžiams buvo atsisakyta dalies įprastų ir Seimo statute įtvirtintų procedūrų. Nevyko Vyriausybės valandos, nebuvo opozicinės darbotvarkės, nėra galimybės iškviesti Seimui atskaitingų institucijų atstovus atsakyti į klausimus Seimo salėje. Įvedant karantiną dalis Seimo darbo suvaržymo gali būti suprantamas, tačiau ilgai tai pradeda iškreipti teisinius valstybės valdymo pagrindus. Gali būti suprantamas ir Seimo narių nuogąstavimas užsikrėsti darbo vietoje, tačiau tam Seime priimti sprendimai leidžia minimizuoti buvimo vienoje salėje laiką.

Seimas renkasi nereguliariai, vengia svarstyti klausimus, apibrėžiančius teisinį įvestos padėties valstybėje statusą, kuris gali turėti neigiamų teisinių pasekmių ateityje. Socialinių reikalų ir komiteto pirmininkė pažeisdama statutą atsisako kviesti opozicijos inicijuotą posėdį, kuriame būtų svarstomi didžiausių nevyriausybinių organizacijų keliama klausimai dėl pandemijos sukeltų grėsmingų padarinių socialiniam žmonių saugumui. Negana to, Ministras Pirmininkas atmetė balandžio 15 d. konstruktyvų kvietimą, kurį premjerui išreiškė Seimo pirmininkas surengti elektroninę Vyriausybės valandą, kurios metu Seimo nariai galėtų klausti visų ministrų apie pandemijos situacijos valdymą ir kylančias problemas, ekonomikos skatinimo ir pagalbos verslui bei dirbantiems priemonės, iššūkius socialiai pažeidžiamiausiems piliečiams.

Karantino įvedimas reikalauja greitų sprendimų, kuriuos kartais efektyviau priima Vyriausybė. Tačiau tokių pačių argumentų dėl išėjimo iš karantino taikyti nebeįsina, tai reiškia,

kad procesai vienaip ar kitaip turi grįžti atgal į Lietuvos Respublikos Parlamentą. Dar daugiau, iš paskutinių mokslinių analizių ryškėja, kad viruso įveikimas gali tęstis iki tol, kol bus atrasta vakcina ir/arba visuomenėje susiformuos pakankamas visuomeninis imunitetas. Todėl valstybės turi išmokti ne tik susidoroti su pirmąja banga, bet paruošti valstybę, o taip pat ir parlamentus gyvenimui su virusu.

Todėl kreipiamės į Seimo pirmininką prašydami atkurti reguliarią Seimo darbą, atstatyti visas parlamentinės kontrolės formas bei kartu su ekspertais ieškoti būdų kaip visos demokratinės procedūros turėtų būti užtikrinamos gyvenimo su virusu sąlygomis.

Norime priminti, kad Lietuvoje tebegalioja LR Konstitucija ir jos straipsniai, numatantys Seimo pareigą prižiūrėti Vyriausybės veiklą, vykdyti parlamentinę kontrolę bei Vyriausybės atskaitomybę Seimui.

Klausimų ratas, kuriuos teks spręsti visiems – platus ir jie nėra lengvi. Todėl pirmiausia privalome turėti galimybę tiesiogiai paklausti Vyriausybės narių apie planuojamus veiksmus. Negana to, manome, kad visas išėjimo iš karantino ir ekonomikos gelbėjimo planas turėtų būti svarstomas ir tvirtinamas ne tik Vyriausybėje, bet Seime. Ministras Pirmininkas turėtų parengti tokį planą, o jo aptarimas, svarstymas ir priėmimas turėtų vykti šalies parlamente. Tik patvirtinus planą – pagal jį Vyriausybė turėtų rengti tolesnius teisės aktus, tame tarpe ir tuos, kuriems bus reikalingas Seimo pritarimas.

Gabrielius Landsbergis

TS-LKD frakcijos Seime seniūnas, Seimo Opozicijos lyderis